

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 22.

Lördagen den 10 Juni

1843.

Replik.

Herr J. S. Forshell har i Nr 19 och 20 af denna tidning bewärdigat ref. (i Nr 11 och 12) af granskningarne öfwer Hufelands receptformler med en replik, ej utmärkande egenheterna, fromhet och sötma, som hans hwardagliga wäsende gemenligen eljest förete. Den har deremot mycken sälta, men är illa kokad och saknar den spiritus intus alens, som i någon mån kunnat uppriska och förbättra eller afföndra materia peccans, i stället att låta den fortfarande widläda och underhålla den skröpliga massan. Hr F. har i ett annat blad: *Medico-pharmaceutiskt Kaleidoskop*, användt det gamla walspråket sine studio et ira, men iakttagit detsamma sjelf i omvänd bemärkelse och lemna sitt svar i öfrigt fullt af förtydningar, hwarigenom han oförsigtigt nog framkallat ett åter svar, hwilket torde komma att göra den andra resan wärre än den första. Af yttrandet, såwäl i början som wid slutet af recensionen: "att den blott till någon del wore gjord," borde Hr F. kunnat förutse, att derunder låg en art warning, innebärande frön till nya skördar; men förblindad eller förledd af sitt i tid och otid åslande efter författarerykte, har han, sedan han kastat sig in på ett fält — för honom alltför wida att öfwerfara, ej allenast icke förstått hwad hans frid tillhörde, utan ock dertill ej wetande hwari det sanna wetenskapliga lifwet består, har han trott sig wara oangriplig, äfwen då han framfödt ett foster, hwilket ofsympadt aldrig bordt se ljuset. Detta lif, det wetenskapliga, består ej blott i öfwermod och sjelfherstning, icke uti att wara vantastad, såsom Hr F. will, utan deruti, att hwar och när en skrift af wetenskapligt innehåll framträder, har den eller bör den ha att förwänta en granskning, fast ej alltid i den anda, som mest behagar dess författare, men som med ett sundt

omböme antingen godkänner hwad godt är, eller fördömer hwad ondt och felaktigt wara kan; ty utom en sådan rörelse skulle ett liflöst tillstånd, ett dödens tecken snart inträda, eller werlden öfwerhopas af misfoster, hwilket wäl ändock till någon del är händer sen, men derföre är också det lyckliga bruket infördt, att inga eller få wetenskapliga alster lemnas utan ofsentlig granskning efter som de förtjent hafwa. Om något kommer obehörigt i sådana fall, blir det med tiden tillrättawist, dock minst genom wrängda eller rentaf lögnaktiga framställningar, såsom Hr F. försökt, utan snarare genom ett uppriktigt erkännande af uppenbarligen begångna felsteg, såsom det eignar en sanningsman; och endast derigenom blir ett närmande till det rätta, såwidt det står att hinna, möjligt. Så skola äfwen orden förstås i det af Fries lånade walspråket, hwilket Hr Forsh. gifwit något större utförlighet i denna tidning d. 13 Maj 1843, än han gaf wid utgifwandet af sina föreläsningar på kronprinsens födelsedag 1842. "För att nu hjälpa" Hr Forshell, liksom han godhetsfullt hulptit "läfarna till rätta," skola wi här utföra hela efteratsen samt utan ord- och konstruktionsförändring af innehållet, hwilket är så lydande: "Det är en hufwudregel för all ädel och sann kritik, att finna så mycket riktigt som möjligt hos en författare, kännetecknet åter på en oädel och lumpen är, att den söker framställa allt så skeft och oriktigt, som möjligt. Men hwarje skef riftning i tidsandan, måste hwar och en med kraft och mod, utan personlig hänsyftning, men ock utan menniskofruktan, tillrättawisa" (*Elias Fries. Öfwer wexterens Namn. Upsala 1842. 8. 4 st. s. 64*). Detta är af den berömde författaren wäl sagdt; men i de fall, der ingen "dager" (efter Forshells wridning) förefinnes, låter ordet: "warde ljus" icke förkunna sig. Nedan af skilnaden i Forsh:s motto, jemförd med originalthesen,

igenkänner man snart den konst, hvari Hr F:ll synnerligast utmärker sig. Hr F. torde redan af detta fånge finna, att wi förmått följa honom i spåren till källorna, klara och oflara, hwarutur han öser sin visdom, och bör han sålunda inse wigten af att med största warsamhet begagna dem.

Recensionen förefommer Hr F. något för lång. Att den ej war det, och icke en gång lång nog, kan finnas af yttrandet: "blott till någon del." Besväret med en lång recension åtager man sig mången gång för att dermed göra författaren en heder. Ett orecenseradt arbete köpes såsom grisen i säcken och derföre också mindre begärligt, emedan det saknar den allmänna garanti, som det just genom en utförligare recension kan tillwinna sig; och hwad som ej tål en sådan, må gerna återgå till sitt ursprung eller förbrukas till makulatur och annat behof. Denna gång skola wi emedertid efter förmåga söka, att, med förbigående af mången vigtig anmärkning, wara fortare.

Hr F. erkänner oförmodligt i sitt swar, att hans "arbete torde wara i behof af ett mildt bedömande," och deruti hafwa wi till och med orättwist instämt, då wi tillerkände honom ett oförtjent hedersrum. Att "arbetet är det första i sitt slag," såsom Hr F. yttrar sig i repliken, ländar aldrig hwarfen här eller anorstådes till ursäkt; ty af det första eller sista fordras i första rummet korrekthet i uppgifter rörande allmänt kända facta, men detta kriterium saknar Hr F:s första eller sista arbete ända till margfaldighet, hwarföre han ock så mycket mindre förmått "ädagalägga anmärkningarnes," såsom han påstår, "obehörighet."

Hr F. säger sig hafwa utgifwit sina föreläsningar "för att förefomma wådor," emedan "wådor kunna uppstå wid bokens begagnande af swenska läkare." Tror han då werkligen att swenska läkare äro till den grad ofunnige, att de icke en gång kunna doses medicamentorum speciales, fastän de, äfwen om de äro "skarpsinnige," icke alltid kunna bestämna doses generales? Wid andra tillfällen har Hr F. dock wisat sig mindre beymrad om "wådor," hwilket snart skall ädagaläggas. Men Hr F., som emedertid är ganska fintlig, jemte det att han gerna roar sig, har åter gjort ett fynd, det sista och lyckligaste, hwilket besitter den förunderliga trollkraft, att kunna wederslägga alla mösliga anmärkingar och inkast, till och med om de röra de mest sanningslösa uppgifter, ware sig i medicin, botanik eller hwilken annan naturwetenskap som

helst. Nya fyndet kallas "erinran," och det är denna som sätter myror i hufwudet på motståndaren, och det är dessa som nu plockas på; dock finna wi denna sysselsättning, ehuru roande den kan wara, icke fullt så "rolig," som Hr F. ofta fann sitt tekniska yrke då han någon gång i sin ungdom dermed sysslade. Så fann han t. ex. ibland annat ett särdeles nöje uti att mer än en gång bedraga en läkare, och derigenom kanske lemna patienten ohulpen; d. ä. att "förefomma wådor." Historien härom är teknad i föreläsningarne öfwer *Sufelands receptformler*, sid. 29, och tyder i sammandrag, men ordagrant sålunda: "Ibland de första recepter jag som elev skulle tillreda, war att lösa 2 gran mercur. præcip. albus uti halftannat uns aqua destillata, filtrera etc. — — — Förut befant med saltets egenkap att icke lösa sig i watten, — — — och att om en ofunnig läkare fordrar att få alla tre naturens riken inpraktiserade i en flaska, *pharmaceutiska klosheten* (!) huder att icke motsäga honom (men wäl om han är kunnig?). Under mycket stratt refs det olösliga saltet i en mortel och stannade wid filtreringen på filter, hwarefter det af bara watten bestående filtratet blandades med zc. — Jag fick sedan weta, att läkaren trott sig gifwa ett mindre skarpt ämne än sublimat. — — — Samma medel repeterades flera gånger. Mitt löje under tillredningarne war så stort att jag ännu, nära trettio år derefter, minnes händelsen såsom *rolig*." Wi finna här af, att *Johan Henrik Forshall* varit en ganska förståndig och duktig yngling, och hwad bör han icke då wara wid 44 års ålder! Han blef född under förra seklets 99:de år, som war så gynnsamt för stora män. Napoleon gjorde det året också ett hopp. Han föll, men *Forshall* står qvar — — — och förser *Studier och Kritiker* med *Notiser*.

I den korta, men märkwärdiga "erinran", som inrymmer så mycket, står också följande: "Swarje receptnummer är en afhandling för sig;" hwilket rätteligen hör till kategorien af grofwa ofanningar, men naturligtwis omöslig att wederslägga, eftersom orden inslutit i "erinran," dock må det tillätas att anföra, att wid många numror finnes ingen annan afhandling, än citerandet af *PHARMACOPOEA NOSTRA* eller något annat lika knapphändig som öfwerflödigt, och desutom 27 receptnummer hwarwid icke ett ord är anfördt; hwilka numror wi här till ytterligare bekräftelse utmärka, på det enhwar må finna huru opålitlig Hr F. är, äfwen i småting. Numrorna äro: 3, 6,

18, 20, 21, 46, 57, 87, 121, 131, 137, 138, 146, 168, 169, 177, 180, 187, 190, 194, 198, 214, 217, 220, 240, 241, 271 räfnade. Derefter inhemtas i erinran: "tiden tillåter ej den praktiserande läkaren att för hvarje gång läsa igenom hela boken;" ett yttrande, som förräder alltför mycken obekantskap med den vetenskap på hvars gebit han vågat sig in. Finnes då ingen annan författare än *Hufeland*? Hvilken eller hvilka följde "de gamle wise?" Eller tror *H:r F.* att läkarna bära hans formler på fickan, eller kan han verkligt tro, att medicinska studium står på en så underordnad ståndpunkt, att allt sjelfständigt, all sjelfständighet är för läkaren bannlyst och endast förbehållna en läfedomshandlare? "Mig har ålegat," säger *H:r F.*, "att upplysa huru *Hufeland* fått sina läfemedel tillredda." Hvilka inbillningar!

Sedan *H:r F.* sålunda slutat sin rika erinran, dit allt hänföres, öfvergår han till sina numror och åltar under sitt första ihop några ord om carbonas kalieus samt smörjer in pulvis Ipecacuanhæ thebaieus; allt i afsigt att gnaga på *Ph. Sv. ed. V.* Efter hans förmenande skulle detta pulver innehålla för mycket opium. *H:r F.* glömmer att han är apotekare, och att han såsom sådan må vara obekymrad om tillsatser af plus eller minus ända tills han warseblir en owanligt stor dosis föreskrifwen, då förstågan derom bör hos läkaren göras. Men för att snart göra slut på denna pulverräkning skola wi här nedan wisa, att uti samma pulver ingår lika stor opiiquantitet enligt föreskrifterne i en mängd andra farmacopéer, hwaribland *Pharmacopœa Danica 1805*, *Ph. Austriaca 1820*, *Ph. Dublinensis 1807*, *Ph. Edinburgensis 1813*, *Ph. Fennica 1819*, *Ph. Ferrarese 1825*, *Ph. Amstelodamensis 1792*, *Batava (1792) 1805*, *Belgica 1823*, *Bavarica 1822*, *Borussica 1799—1813*, *Castrensia Borussica 1823*, *Formulaire pharmaceutique à l'usage des hôpitaux milit. de France 1811*, *Ph. pauper. in usum instit. clin. Hamburg. 1804*, *Ph. Hassiæ 1827*, *Hannoverana 1819—33*, *Codex medicamentarius Hamburg. 1835*, *Ph. in us. nosoc. milit. Wurceb. 1815*, *Ph. Wirtemberg. 1798 (1754 ända till 1/2 jemte ett annat som har 1/2 op.)*, *Oldenburgica 1801*, *The Dispensatory of the United States of America. Philad. 1833*, *The Pharmacop. of the Unit. Stat. of Amer. Boston 1820*, *Ph. Lusitanica 1711—1805 et Castrens. 1826*, *Londinensis äfvensom Collegii regal. medic. Lond. 1836*, *Regni Poloniae 1817*, *Castrensia Ruthena 1808*, *Brugnatelli Pharmac. générale etc. 1811*,

Coxe The American dispens. etc. 1825—27, *Dispensator. Lippiacum etc. 1792—94 m. fl.*, hvilka förbigås till undwikande af widlyftighet. Ibland dessa farmacopéer innehålla några blott $\frac{1}{12}$ opium, men hos oss, jemte de fleste andra $\frac{1}{10}$. Denna sats torde redan vara "quantum satis ut fiat lege artis" att besinna sig på.

Ref. har sagt: "den nomenklatur som 1817 följdes i *Ph. Sv.* — grundades på den af *Berzelius 1812* i *Wet. Akad. Handlingar föreslagne*," men *H:r F.* säger, att "det war i *Sw. Läk. Sällskap.* som förslag till ny nomenclatur upplästes d. 12 Maj 1812," hvilken sanning ingen nekat, och hwarom ref. ägde kännedom då *H:r F.* såsom öfvermagapilt började begabba medicorum föreskrifter. Förhållandet är emedlertid: att *Berzelii* "Försök till en Chemist nomenclatur" är införd i första 4-talet af *W. A. Handl.* för samma år, och således der, innan d. 12 Maj inträffade. Hwem har nu rätt? Så hugger en *F.* öfwerallt till wägs med sina försök att wederslägga. Wid citationer gå andra författare till första källan, men *F.* löper förbi eller tar en omwäg och går wilsse.

I sitt *N:r 2* tror *H:r F.* sig åter hafwa gjort ett förträffligt fynd i uttrycket "yttlighet," hvilket i ett wist affeende blifwit om *Huf.* af ref. en enda gång uttaladt. Härwid utbryter *H:r F.*: "i detta fall, anser jag mig skyldig nämna, att åtminstone jag icke kânt någon läkare som egt denna kännedom (medikamentskännedom) till samma grad som han" — *H.* — Detta är högst sannolikt, ty man har ej rätt att fordra mer af *H:r F.* Men huru hänger detta videtur för öfrigt ihop med *F:s* tänkesätt i fjol? Har han icke i sina föreläsningar, s. 26, offentligen sagt: "Den *Hufelands* egenhet — är icke endast löjlig, den är i hög grad klanderwärd." Sid. 31 är förhållandet "lättfinnigt," då *Huf.* låter patienten dela ett pulver. Här finnes också det egna språkbruket: "patientens delning af pulver." Sid. 76 heter det: "detta är oförswarligt." S. 87 står: "är ganska klanderwärdt." S. 192. "Wi hafwa flerstädes ådaga lagt, att han saknade nöjaktig medicamentskännedom" — Märk! Det war just i detta hänseende som ordet: yttlighet utsades af ref. S. 204 "Här ha wi — lättfinnigt nog." Sid. 209. "Uppställningen är ganska opassande." Så "beundrar *H:r F.* "den store läkaren" och läfedomskännaren. En wacker beundran! *H:r F.* påstår likwäl i sitt swar, att hans afhandling "icke innefattar något begär att nedsätta

Hufel:s anseende." Männe på rent allwar? Öfwanstående utfarer wittna åtminstone icke derom. Sannolikare har dock afhandlingen mindre tillkommit af "beundran," än af begär att höja sig sjelf öfwer "den store läkaren."

Hade Hr F. framträdt med mera grundlighet, med mera urfillning och mindre öfwerdåd, så hade han, äfwen utom sitt gebit kunnat neblägga några gran såsom motwigt på den uppsläende wägskålen; men har nu i stället minskat wigten så, att den motsatta skålen swärligen står att uppwäga och ännu mindre öfwerwäga.

(Fortfättes).

Svensk Læsebog, indeholdende Prøver paa Svensk Prosa och Poesi, tilligemed en kortsatted Svensk Sproglære, Ordbog og Literaturhistorie, af C. J. Lénström, Ph. Dr., Docent wid Upsala Universtitet. Kjöbhvn 1843.

(Fortf. fr. nr 21.)

Herr L—m har förfett sin swenska läsebok med en **fort historisk öfwerfigt af Sveriges litteratur**, till större delen ett utdrag ur samma författares **Svenska poesiens historia**. Mycket wore om denna forta öfwerfigt att säga, men Rec. will endast hålla sig till det wigtigaste.

Nästan i allt hwad Herr L—m skrifer finner man en wiß ensidighet, en sleshet i omdöme, som betager hans arbete det wärde det möjligen kunde hafwa endast såsom en slitens produkt. I detta asseende, likasom i flere, är Hr L—m icke olit Hammarföld, hwilken, inom den allenafällgörande Romantiska skolan, säkerligen måtte wara Hr L—s skyddshelgon, och stundom ingifwa honom hwad han nedskrifwer. Ty Herr L—m befinner sig ännu i denna dag på samma kritiska ståndpunkt som 1809 års wittre män, och tyckes icke weta utaf att någonting märkeligt sedan des passerat. Ännu äro honom Phosphoros, Polyphem och Upsala litteratur-tidning canoniska böcker, ur hwilka han hemtar så wäl rökelse som galla, och det slemma adertonde sekellet, den Gustavianiska perioden, äro honom en styggelse. Han har derföre gjort sig ett eget uttryck **gallicism**, för att beteckna höfden af denna styggelse, ehuru man aldrig rätt får weta hwazuti gallicismens egenteliga syndaskuld består.

Det är icke, i en recension, tillfälle att widlyftigare utwidla det adertonde seklets werldshistoriska betydelse; men så mycket torde utan omständeligare bewisning kunna medgifwas, att ingen sätter sig ned att kassera ett helt tidehwarf, utan att det måste wara illa bestädt antingen med hans kunskaper eller hans omdöme. Under tider af listig polemik kan en sådan ensidighet, såsom reagens betraktad, hafwa sitt berättigande, men, att efter tiotal af år, upprepa samma lera, samt i likhet med Don-Quixote rida sperr mot wäderqwarnar, det går för långt.

För några och tjuogo år sedan kunde de låta höra sig dessa utrop om den fransyska smakens "conventionella reglor," "torra allegorier" "brist på djup" och dito "hug," "inskränktthet," allt i motsats mot "äkta poesi," "harmonisk allförening" och "ide-brägtighet," men nu för tiden äro de utslitna. Sveriges störste skald har sjungit de Gustavianiske skaldernas drapa och Swenska folket har med förtjusning lyfnat till honom. Den fordna nya skolans egna hufwudmän hafwa ädelst erkänt äfwen **sina** förwillelser, och gjort rättwisa åt förtjenster, dem de i ungdomlig hetta *) för lågt uppskattat. Men Herr L—m, den siste phosphoristen, kan icke hålla sig; han drager likasom **Laocoon** "en lång suck som uttömmar underlifwet," **) och utgjuter sin wisdom om **cotterier** eller **akademier** till hwilka han räknar **Witterhets Akademien** och **Svenska Akademien**.

Hwad som kan wara orsak till denna suckan will Rec. ej spåra. Allt nog, Herr L—m säger särskildt om **Svenska Akademien**, att detta "kungliga cotteri" icke har "werkat något betydligt, och är derföre, om icke onyttigt, mest en ceremoni eller titulatur." Hafwa wi då icke Swenska Akademien att tacka för **Franzéns** herreliga och fosterländska **Minnen**, som i en framtid komma att utgöra ett Swenskt pantheon, i sin art ojemförligt? Hafwa wi ej Swenska Akademien att tacka för historiska afhandlingar af stort wärde och djupt intresse, bland hwilka särskildt må nämnas **Geijers** om frihetstiden? kan det widare wara Herr L—m obekant, att Swenska Akademien i sednare tider frandragit mer än en af Sveriges utmärktare skalders? Äro honom obekanta de utmärkelser som wederforos såwäl **Tegnér** som **Stagnelius**? Eller den upp-

*) Se t. ex. **Atterboms** bidrag till Swenska skaldkonstens historia. Upsala 1842.

) Se **Lénströms **Estetik**, p. 142.

muntran, på flera sätt yttrad, som wedersfors *Nican-*der? Eller de frifostiga underfödd till utrikes resor, de pensioner, som blifwit flere yngre litteratörer och der- till skalder, dem Herr L—m högeligen prisar, bestär- da? — Man har icke rätt att falla ett helt samfund, som werkat och werkar i en så sann fosterländsk anda, ett *cotteri*, synnerligen då man med en partiskhet utan life, gifwer sällskapet V. V. namn heber och wärdig- het af wittert sällskap samt talar om Aurorasförbun- dets "stiftelse."

Men Herr L—m är oesterrättelig. Och det icke al- lenast i allmänhet, utan i "synnerhet i synnerhet." Så hugger han merändels yran i stenen när det gäller att bedöma enskilda witra förtjenster: Om Fru *Nor-*denflychts kärleksfänger heter det "att de nu för ti- den icke gerna kunna läsas." Rec. och flera med ho- nom äro dock så stora fritänkare, att de tro att Fru *Nordenflychts* sköna sång till *Fischerström*:

"Hwad har jag sett? hwad gruslig plåga?

"Hwad nya ämnen för mitt qual?"

med flera andra, icke allenast kunna läsas, utan böra läsas, af mången, som inbillar sig wara skald för det att språket i wåra känslowarma tider, likasom *Mün-*chhausens waldthorn, spelar af sig sjelfst hwad under fordna kyligare i desamma blifwit inblåst. Hör man widare Herr L—m med ett förnämt förakt tala om *Gyllenborgs* "långträdiga och torra alexandrinska epos: *Tågget öfwer Bält*, efter-apadt *Henriaden*," så kunde man wäl wara frestad, att, i tanka på den snillekraft som fordras endast till att kunna ledigt röra sig i ett ännu temligen obildadt språk, framkomma med den för Herr L—m möjligen paradox satsen, att *Tä-*get öfwer Bält dock utgör en wida större glanspunkt i Swenska poesiens historia än t. ex. *Sigurd och Brynhilda*, huru mycket än den senare dikten må wara på äkta Nordiskt-romantisk grund uppsprungnen samt "omgjuten af det förslutnas strålgans och det under- baras magiska skymning."

Sådan är Herr L—ms ensidighet, så mycket oför- lättigare, som den i form af lärobok framträder för ett fremmande folk. Kan Herr L—m icke så sina gam- la griller ur hufwudet, så borde han dock kunna be- hålla dem för sig sjelf och icke öfwerallt utbjuda sina "vieux habits vieux galons." Men Herr L—ms tro på nödwändigheten af att skrifwa och trycka är lika inbiten som mal i gamla kläder: man må hänga upp dem, man må wädra dem, man må piska dem: in- genting hjälper, såwida man ej dermed ideligen fortfar.

Ru kommer en annan fråga. Herr L—ms ensi- dighet i omdömen må wara honom efterskänkt, men kan man lita på hans uppgifter? Kan en läsare, som redan på förhand tagit sitt beslut att ej rätta sig ef- ter Herr L—s åsigter, åtminstone wara säker på, att ej blifwa narrad på de facta, som endast behöfwa rätt refereras eller affstrifwas för att kunna begagnas?

Då Rec. beswarar denna fråga med nej, fäster han läsarens uppmärksamhet, dels på den gränslösa ore- da i tankegång och språk, som ofta förleder Herr L—m antingen till grofwa motsägelser eller rent af löjliga blunders, dels på det slarf, med hwilket han citerar årtal och andra data.

Exempel på ore- da finna wi genast på första si- dan i litterärhistorien (p. 551) der det heter att "Pro- san begagnades under medeltiden endast i *landskaps-*lagarna (o: *Westgöta*, *Upplands*, *Östgöta*, *Gott-*lands, m. fl.), *Medellagen* 1347 och *Christophers* *Lagbok*, redigerad af *Nic. Hagwalbi* och gällande till 1736." Här wäntar sig läsaren ett bindeord för att kunna få *Ronunga*- och *Höfvingastyrelsen* med i räk- ningen, men wäntar förgäfwes. Ru står den arma *Ronunga*- och *Höfvingastyrelsen* der, förenad med fina kamrater endast genom ett tankstreck, som wäl egente- ligen icke betyder annat än att författaren borde haf- wa tänkt när han nedskref satsen; men på detta stäl- le måtte tankstrecket wara ett minustecken.

För öfrigt kan läsaren i Hr L—s uppgift, att prosa under medeltiden endast begagnades i *landskaps-*lagar o. s. w. finna ett nytt litterärhistoriskt bewis för medeltidens superlatist poetiska natur, samt författa- ren, påmint om att man möjligen torde hafwa *talat* under medeltiden, ett godt tillfälle att med Herr *Jour-*dain utropa: "Quoi! quand je dis, Nicole, appor- tez-moi mes pantoufles, et me donnez mon bonnet de nuit, c'est de la prose?"

"Af *Folksagorna*" säger Herr L—m pag. 553 "äro högst få rent Swenska, ty den Swenska *folkläs-*ningen utgjordes mest af utländska sagor i öfversätt- ning." Här kan läsaren med skäl fråga: om hwilket tidehwarf talar Herr L—m? Äro wi i boktryckerier- nas tidehwarf eller fans det redan i medeltiden nå- gon "läsning för folket?" Det der skrifwa och trycka kan Herr L—m aldrig få ur sitt hufwud: man kan säga om honom som *Vernille* om *Dieugeschrey*: "San maa være gjort i en *Skriverstue*."

På samma sida fortfar Herr L—m. "Imitati- oner. — redan på 1400-talet började de lärde imite-

ra folkvisan m. m." Här går Herr L—m oförskräckt på med sina imitationer ända in till 1700-talet, och tager så med ens ett bakskutt in på 1300-talet igen. Dredan är så stor, som om Herr L—m skulle hafva aftryckt en bok med noter under texten, på det sätt, att han tryckt utaf allt samman i en weskva.

Pag. 555 läser man: "Såsom sagdt är, distade Swensken högst så egna sagor på prosa, åtminstone så af poetiskt värde," och tre rader nedanföre: "många af poetiskt värde lesna ännu endast på folkets läppar." Denna motsägelse skulle vara alldeles oförklarlig, så wida ej Herr L—m genom orden: "några Swenska sagor finnas dock tryckta," hade gifwit läsaren ännu en anvisning på sin fixa idé.

Till dessa anmärkningar har Rec. funnit anledning på de fem första sidorna, och har hwarken lust eller tålmod att fortsara sida för sida. Herr L—ms meningar äro icke olika förskinn i hvilka man stoppar både lit och olit, fett och magert, salt och kryddor, samt knyter af här och der med ett tankstreck eller stiljetecken, allt efter husbehof. Se här t. ex. en riktig hadepölsa: "Samma män författade äfwen historiska arbeten på Swenska, då sådana, utom rimkrönikan, förut endast funnos på latin, nämligen Ericus Olai (Domprost i Upsala, † 1486) historia till 1462, på Carl Knutssons uppmaning, compilerad af Johannes Magni, den sista katolska Erkebiskopen i Sverige, som flydde till Rom och † der 1544, och hvars historia 1554 utgafs af brodern, Olaus Magnus (tituler Erkebiskop efter brodern, † i Rom i armod 1558), äfwen författare till en historia 1555." —

En dito finna wi pag. 559 der det heter: "Den fanatiska orthodoxien åstadkom flera theologiska stridigheter, t. ex. mot Syncretisten Duræus från Skottland, som fick en anhängare i Christinas lärare, Joh. Matthie (f. 1592, prof. i Upsala 1620, Bisop i Strengnäs 1643, anfallen 1662 för sina böcker: *Idea boni ordinis* och *Ramus Olivæ Septentr.*, af Domprosten Fogdonius, som fått korgen af hans dotter, assatt 1664, † 1670, äfwen författare till en postilla och homiletiska arbeten 1652—66." —

Utän att vidare uppehålla sig wid sådana godbitar som "Schartau, en skarp dogmatiker i sina predikningar, men kärnsfull," eller "Bång (1675), en galning, som påstod att Adam war Bisop i Källstad, och som aldrig kom till Kristi tid," will Rec. endast anföra följande kosteliga tirad, som beklagligen ej blifwit upptagen bland förf:s Prover paa Svensk Prosa,

der den skulle kunna göra sin negativa nytta: "Stora Rimkrönikan, författad af sju personer efter hwarandra från 1319, som går till 1523, på knittelverser, och af nästan intet poetiskt värde, men af mycket historiskt."

(Slut e. a. g.)

Lund. Academiska nyheter.

Under den 12 Maj har H. R. H. Univ. Cancellor:

1:o) i Råder förordnat Lieutenanten Nyblaus att tills vidare bestrida den lediga Gymnasiallärare- och Fäktmästaretsjensten här wid Universitetet,

2:o) i Råder utnämnt E. D. Entomologiæ Adjuncten N. G. Dahlbom att vara Entomologiæ Adjunct och Intendent wid Entomologiska Afdelningen af Naturhistoriska Museum härstädes,

3:o) Angående den härstädes lediga Adjunctur i Grekiska språket förordnat som följer:

"Medelst skrifwelse af den 1:ste sistl. April, har Consistorium Academicum, uppå Filosofiska Fakultetens annodan, till Mig öfverlemnad ej mindre en utaf Bibliotheks-Amanuensen Magister August Brunnerus, Docenten Magister M. N. Cederschöld och Docenten Magister Gustaf Wetter, såsom sökande till Adjuncturen i Grekiska Språkkunskapen, framställt anhållan, att få specimenstiden, hwilken för dem blifwit bestämd sålunda, att specimen borde afsläggas före nästlidne Påskfevers utgång, uppfjuten till den 3 instundande Juni, än äfwen en af Filologie Kandidaten J. P. Janson, såsom jemwäl sökande till nämnde Adjunctur, ingifwen riftelig begäran, att, då Janson sednare än hans medsökande fått utlotta specimensämne, anstånd med fullgörande af hans skyldighet att specimenera måtte, dereft de förstnämnde wunne det af dem begärda uppstos, warda bewiljadt till början af nästa hösttermin; öfwer hwilka båda framställningar Filosofiska Fakulteten afgifwit utlåtanden.

Efter öfverwägande af hwad sålunda förekommit samt inhämtad upplysning, att Brunnerus, Cederschöld och Wetter icke inom förelagd tid deras specimen fullgjort, har Jag, med bifall till hwad ej mindre Professorn i Grekiska Språket än äfwen twenne andra Fakultetens Ledamöter föreslagit, funnit godt härmedelst förordna, det bör ifrågawarande Adjunctur å nyo göras ledig till ansökning och med ärendet vidare i laga ordning föraras."

4:o) Beträffande de så kallade munera ambulatoria under kommande academiska året godkänd den af Consistorium Academicum föreslagna fördelning till följd hwaraf Professoren Westman öfwertager Rectoratets förvaltning.

Decaner blifwa: I Theologiska Faculteten Domprosten Hellstenius, i Juridiska Prof. Schlyter, i Medicinska Prof. Sönerberg, I Philosophiska Prof. Hill.

Inspectores öfwer Stipendiaterna: Professorerna Domprosten Hellstenius, Pramberg och Ekelund.

Inspectores öfwer brandwäsendet: Proff. Bergqvist och Nilsson.

Inspectores öfwer wägarne: Rector för året, samt öfwer ängarne: Prof. Hill och Acad. Rentmästaren.

Inspectores öfwer boktryckeri och bokhandel: Prof. Bolmeer och Acad. Bibliotekarien.

Inspectores öfwer Exercitiimästarna och deras öfningar: Proff. Bergqvist och Nilsson.

Ordförande i Consistorium Minus: Academiens Pro-Rector för året Prof. Bolmeer; Ledamöter derstädes: Professorerna Domprosten Hellstenius, Schlyter, Pramberg, Ekelund och Hagberg. Suppleanter: Professorens Lovén, Profsten Pettersson, Adjuncterna Lundell, Cronholm och Krook.

Ordförande i Domkyrkorådet: Rector för året; Ledamot derstädes: Prof. Bolmeer.

Under Prof. Westmans Rectorat, kommer Docenten J. E. Nitz att bestrida de till Philos. Theor. Professjonen hörande föreläsningar och examina.

Svensk Literatur under Maj månad:

Teologi: Öfversigt af Christna Rytans sednare händelser och nuvarande tillstånd, af C. F. af Wingård. 1: 16. — Granfning af den Evangelisk-Lutheriska Trosbekännelsens förnämsta lärostycken af N. Ignell. 1: 16. — Predikningar, till förre delen i utförligare utkast, af S. Schartau. Utgifna efter hans död. 4:de Delen. 3 R:dr. — Förklaring öfwer Nya Testamentets Heliga Skrifter efter Ditto v. Gerlach på Svenska bearbetad af Th. Wensjöe. Tredje Häftet. 1 R:dr. — Tholucks Predikofätt, eller konsten att återbringa de bildade samhällskretsfarne till ett allmännare deltagande i den allmänna Gudstjensten. Förtroligt samtal i en Adjunctskammare. 24 ff. — Gudaktighetens första hemligheter i Bönen Jader wår och Apostoliska tron. Förklarade af Tholuck. 28 ff. — Förföt öfwer Bibelsällskaps-Inrättningens Andä och Andamål, af G. de Felice. Öfvers. 2:dra uppl. 1: 32.

Juridik: Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning om Prestwal; gifwen Stockholms Slott den 1 April 1843. 12 ff. — Om Prescription enligt Sveriges Lag. Af J. E. Lindblad. Andra helt och hållet omarbetade upplagan. 1 R:dr.

Filologi: Tytt Läsobok jemte Grammatik för små Begynnare, af Jonas Neuter. 4:de öfvers. och tillökade uppl. 32 ff.

— Svensk Etymologi och Syntax jemte Resolutionsöfningar; till grundläggning wid Språkundervisning, af J. N. Cramer, Rector Schola i Wisby. 2:dra uppl. 16 ff. — Om Språkfunktion i Norden. Af N. M. Petersen. Öfvers. af A. Ignell. 18 ff. — Läran om Qvantiteten i Grekiska Språket. I sex tabeller af J. Passow. 24 ff. — Hebreiska Grammatikens Huswudreglor med åtföljande Conjugations- och Declinationstabeller af J. C. Lindberg. 1: 4. — Några Anmärkingar wid Literat. Arab. Docenten m. m. Mag. C. F. Tornbergs Acad. Afhandl. De linguæ Arameæ Dialectis, af D. F. Zullberg. 8 ff.

Pädagogik: Lärobok i första begreppen af Bibliska Historien, Naturläran, Naturhistorien, Astronomien, Nordiska och Klassiska Mythologien, Allmänna Språkläran och Räknekonsten. Till bruk wid första Skolundervisningen i fembredd med Läroboken i Historia och Geografi. Bearbetad efter 20:de Original-uppl. 20 ff. — Läsning för det oerfarna och mindre upplysta Folket, samt Warning till Landets ungdom för dygdeskap, flärd, brott och fattigdom, äfvensom för ingående af obetänkamma äktenskap. 12 ff. — En Sannsaga ur Follskivet. Uppiednad och på Upsala Rytterhers-Förenings sammankomst d. 25 April 1843 uppläst af Förf. till Grannarne i Stårgården. 4 ff. — Gult-Critik och Elins Historia. Follskrift R: 4. Af Förf. till Grannarne i Stårgården m. ff. 6 ff.

Filosofi: Bidrag till Kritiken af Schellingiska Uppenbarelse-Filosofien. Slut af de offentliga föreläsningarne öfwer den Hegelska filosofiens betydelse uti den kristna Teologien. Af Dr Philip Marheineke. Öfvers. med tillägg af J. G. Arzelius. 40 ff. — Om Hinduernas Theogoni, Filosofi och Kosmogoni, af M. Björnshjerna. 1: 32. — Menniskans Pligter af Silvio Pellico. Öfvers. fr. Italienskan af C. A. Bagge. 2:dra uppl. 24 ff. — Noter och Marginalteckningar till texter ur wår tid. Fyra offentliga föreläsningar hållna i Königsberg af Ludwig Walewode. Öfvers. fr. 4:de uppl. af S. B. Palmær. 40 ff.

Statsvetenskap: Swad är att göra? Eller Nådplågnigar om Rätt och Reform. 2: 16.

Historia och Geografi: Lärobok i Medeltidens Historia. Med Regentlängder och Genealogiska Tabeller. Af J. F. Densbom. 32 ff. — Scandinaviska Nordens Ur-Inwånare, ett försök i comparativa Ethnographien af S. Nilsson. 4 Häftet. 3: 24. — Handlingar rörande Scandinaviens Historia. 25 Delen eller 15 Delen af Nya Handlingar. 2: 8. — Historisk-Statistisk återblick på Sveriges yttre och inre förhållanden under de sist förflutna trettio åren, med särskildt afseende på hwad derom förekommer i den bekanta skriften: Bidrag till Sveriges Historia ifrån d. 5 Nov. 1810. 1: 16. — Några Erinringar wid G. Montgommerys Historia öfwer Kriget emellan Sverige och Ryssland åren 1808 och 1809. Af C. von Begesack. 18 ff. — Minne af A. D. Lindfors. 24 ff. — Bohuslans Historia och Beskrifning af A. C. Holmberg. 1:sta Delen. 1: 8. — Från Frankrike, Belgien och Holland. An-teckningar under en Resa år 1841, af T. G. Rudbeck. 2 Delar. 2 R:dr.

Sköna Vetenskaperna; Morianen eller Holstein-Gottorpiska huset i Sverige. Lidsbilder började på fästningen. 5:te Delen. 2: 24. — Meaur eller Jälttåget 1815, af P. W. Kjellenberg. 12 ff. — Tre Fruar i Småland. 3:dje Delen. 1: 32. — Den unga enkan i Norrland. Swenskt Original af L.—e. 2 Delar (3:dje arb. af Kabin. Bibl. 1843). 2: 20. — James, Zigenaren 1—5 hh. (39—43 hh. af Nytt Läs-Bibl. 1842—43) 40 ff. — Gerbertino, den hjerfwaste af alla Köfware-anförare. En rysslig men sann målning ur den nyare och nyaste tiden. 32 ff. — Borgaren i Gent, Hist. Skådespel i 5 Akter af Hippolyte Romand. 24 ff. — En Majdag i Wärend. Swenskt tillfällighetsstycke i 1 Akt af Förf. till Nationaldivertissemmentet, 32 ff. — Osällen i Skogen m. fl. stycken jemte Reseminnen samt Öfversättningar efter Lamartine, Victor Hugo, Giuseppe Barbieri m. fl. af R. Edm. Författare af Spannioren i Särna. 32 ff. — Den sista Menniskan. Skådespycke af Karl Kullberg. 8 ff. — Pennritningar wid cigarren eller Jonathans rim. 20 ff. — Minnes-Sånger och Ditter af Mathias Kjellenberg. 2:dra Samlingen. 1 R:dr. — Psaltare och Lyrar. Sånger af Carl Herman Levin. 1 R:dr. — Blomster-språket, historiskt, mytologiskt och poetiskt teknadt af Wilhelmina. Med kol. pl. 1: 16, utan pl. 1 R:dr. — Salongen af E. F. Ridderstad. 1:sta Häft. (prenum. pr. för 8 häften 4 R:dr) — Salongen. Walda historiska och Romantiska berättelser m. m. 1843, 1:sta häft. (prenum. för årgång 3 R:dr) — Tidsskrift för Sällskaps-Läsning. 1:sta häft. m. 3 pl. (prenum. f. årg. 3 R:dr) — Om Sveriges Framtid. Dal wid den till minne af Kon. Carl XIV Johans 25-åriga Regering af Upsala Akademi frade Högtid, hållet d. 12 Maj af Israél Swässer. 12 ff. — Dal wid den till minne af S. M. Konung Carl XIV Johans 25-åriga Regering af Upsala Akademi frade Högtid. I den studerande Ungdomens namn hållet den 13 Maj 1841 af B. E. Malmfröm. 16 ff. — Dal wid minnesfesten d. 12 Maj 1843, hållet å Kongl. Carolinska Akademiens förre lärosal af Carl August Hagberg. 12 ff. — Dal wid minnesfesten den 13 Maj 1843, hållet på Kongl. Carolinska Akademiens förre lärosal af Abraham Cronholm. 16 ff.

Sköna Konst: Porträtter af 30 Huswudpersoner, som förekomma i Morianen. 1 R:dr. — Sophia-Walsen för Piano, efter en romantisk berättelse ur Strauß' lefnad; och Troll-Galopp, af Fr. Weller. 32 ff. — La Sympathie, grande Valse et deux Mazourkas favorites pour le Piano, par Isidor Dannström. 1 R:dr. — Cabasjol i Landsflykt. Romance sjungen på en soirée i Kirsteinska huset. 12 ff. — La Niobe. Air Italien varié pour le Pianoforte, par Français Hüntén. 32 ff. — Noterexempel och Sångöfningar till 2:dra Coursen af Norrbloms Sångskola, stilsda från Lärobokens text och särskildt utgifna. 1: 8.

Medicinska Vetenskaperna: Årsberättelse öfwer späda barns hälso- och sjukvård wid Stockholms allmänna Barnhus år 1842, af J. Th. Berg. 24 ff. — Ingen tandwerk mer. En öfswillig rådgifware, huru man skall widmakthålla tänderna, göra de skadade på nytt brukbara och wakra; ersätta de felande genom nya, samt hastigt och i grund bota all slags

Tandwerk, af M. Maurice, tandläkare i Paris. Öfwerf. från 2:dra uppl. af Doktor Helmolts tyska bearbetning. 12 ff.

Naturvetenskaperna: Årsberättelse om Zoologiens framsteg under åren 1840—42; af C. S. Boheman. 1 R:dr. — Botaniska utflygter. En samling af frödda tillfällighets-skrifter utgifne af Elias Fries. Första Bandet. 2 R:dr.

Matematiska Vetenskaperna: Geometri i förening med Liniar-teknik, för Förlärore-Seminarier och Föreläsare af C. M. Lagerhamn. 24 ff. — Lärobok i Landtmäteriet, till Landmätarens, Landbrukares, Juristers och Kameralistens m. fl. tjänst, utg. af A. Alrek. 4: 16. — Lättfattlig anwising, huruledes Mechaniska uhr, Fick-uhr, Wägg-uhr etc. skola tillförlitligen på ett ändamålsenligt sätt stötas och riktigt ställas efter solen för olika tider af året, m. m. Af G. Thon. 20 ff.

Krigswetenskap: Projekt till Exercis-Reglemente för Riddande Artilleriet (utg. i Christianstad).

Handelswetenskap: Praktisk Handbok i Köpmans-Correspondancen eller Swenska Handelsbref med Tyska och Engelska noter, utarbetad efter 3:dje uppl. af Dr J. G. Fügels "Praktisches Handbuch d. Handelscorrespondance" samt försedd med en inledning af förberedande upplysningar till Köpmansbrefs affattande, jemte: Köpmans-Ordbok eller förteckning öfwer de på köpmans-språket förekommande termer, hwilka tåla någon förklaring. 1: 36.

Teknologi: Fullständig anwising att bereda waraktigt Kitt af alla slag, såsom för porcellain, glas, stenkärl, trä, metall, stöfsum, o. s. w., samt på förmånligaste sätt använda deffamma; jemte ett Bihang, innehållande beredningen af munlim etc. 16 ff. — Fintwätterskan, eller tydlig undervisning att fullkomligt och wäl tvätta Blonder, Points, Spetsar, Shawlar, Shawletter, Slöjor, Sidentyger, Florer och andra band samt Broderiarbeten, jemte recepter för beredning af de wid denna twätt behöfliga Såpor, Appreurer, Blåsfärfesfekturer, m. m., af C. Müller. 6 ff. — Ändamålsenligaste sättet att behandla och rengöra Kläderna i Sängkläder. En liten nyttig skrift för Husmödrar. 8 ff. — — **Allt Banko.**

Bland literära notabiliteter, som afstidit under loppet af sitt. Maj månad, äro den utmärkte Matematikern Lacroix, död i Paris 78 år gammal, och den berömde bokhandlaren Friedrich Verthes, död i Gotha i sitt 71 år.

Karl v. Raumer utgifwer, på C. G. Lieschings i Stuttgart förlag: "Geschichte d. Pädagogik vom Wiederaufblühen klassischer Studien bis auf unsere Zeit" tre band i fem afdelningar, hwaraf 2 redan utkommit och det öfriga är att wänta inom årets slut.

Till Ned. är af Herr Adj. Dahlbom, en antikritik inlemnad, som i nästa nummer kommer att intagas.

N:o 23 af denna Tidning utgifwes Fredagen d. 23 Juni.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

